

Tisková zpráva

Vize ČMKOS pro Českou republiku

Politika moci, škrťů a nezájmu o potřeby občanů má alternativu

ČMKOS je velmi často osočována z toho, že nepřichází s žádnými aktivními návrhy, že nechce nic měnit a její odpor k reformám je nezodpovědný a nezakládá se na žádných objektivních důvodech. Zdá se, že vyjasnění toho, oč usiluje a co navrhuje ČMKOS, je nezbytností především pro širokou veřejnost. Jak vláda, tak i podnikatelé to totiž z nespočetných vystoupení, stanovisek a rozborů, předložených ČMKOS za poslední léta, velmi dobře vědí.

Ekonomická i sociální situace v ČR by byla mnohem lepší, kdyby zásadní rozhodnutí, včetně protikrizových, byla přijímána na základě skutečného sociálního dialogu a širokého celospolečenského konsensu.

ČMKOS sleduje a vyhodnocuje ekonomický a sociální vývoj, postavení sociálních partnerů a efektivnost sociálního dialogu již od roku 1989. Jasně se ukazuje, že za současného vládnutí v ČR se naprosto nedoceňuje přínos sociálního a občanského dialogu pro vyvážený rozvoj společnosti. Alarmující je, že stávající vládní koalice se ani nijak netají se svým silovým přístupem k řízení státu. Materiály připravuje v izolaci nebo maximálně po konzultaci s vybranými okruhem svých příznivců. Připomínková řízení probíhají ve zkrácených termínech a při vypořádání připomínek si zpracovatelé ve valné většině vystačí s jednou větou „váš návrh nelze akceptovat, neboť je v rozporu s programovým prohlášením a zadáním vlády, či není pro něj politická vůle“.

Zatímco vláda ČR dlouhodobě ignoruje snahu ČMKOS aktivně se zapojit do hledání východisek z krize, přístup v jiných státech EU je diametrálně odlišný.

Současná vládní koalice pokračuje v politice síly bez ohledu na důsledky nejen budoucích ale i minulých rozhodnutí.

Mezníky, které ČMKOS zásadně kritizovala a proti kterým i aktivně vystupovala:

Nezdařená privatizace, zadlužení bank a jejich následná sanace prostřednictvím státního rozpočtu. Podle dat zveřejněných ministerstvem financí ČR přímé transformační

náklady v letech 1992-2004 činily 380 mld. Kč, z toho 308 mld. Kč náklady související s krachem celé řady bank s „čištěním“ portfolií bankovního sektoru se státní majoritou od špatných úvěrů před privatizací.

Ještě vážnější je však bilance celkového procesu privatizace národního majetku. V České republice se privatizovalo v posledních 20 letech národního majetku za více než jeden a tři čtvrtě bilionu korun (1 780 mld. Kč, z toho 1 bil. Kč do roku 1997). Tento objem je stále ještě o 14 % vyšší než současná úroveň celého veřejného dluhu České republiky. Na privatizaci vydělal kdejaký spekulant. Státu převádějícímu do soukromých rukou ohromné majetky nezůstalo téměř nic, jen stále rostoucí dluhy. Šance využít tento majetek k eliminaci dluhů a k nastartování dlouhodobého rozvoje ČR byla promarněna.

Soutěž ve snižování daní z příjmu, majetkových daní a pojistných odvodů, která akcelerovala v České republice v posledních 10 letech, vedla ke snížení perspektivních příjmů veřejných rozpočtů v řádech stovek miliard korun. Předchozí tři tzv. reformy veřejných financí (v letech 2004-2010) skončily pravidelně snižováním daní firmám, OSVČ a vysokopříjmovým skupinám obyvatelstva. Tento proces byl doprovázen zvyšováním zdanění u středně a nízkopříjmových skupin, a to zvyšováním DPH, spotřebních daní a zavedením zdravotních poplatků. Například přímý dopad tzv. Topolánkovy reformy (vč. zavedení rovné daně) na příjmovou stranu státního rozpočtu se pohyboval při plném náběhu okolo 90 mld. Kč ročně (polovina z této částky měla být kompenzována zvýšením DPH, polovina škrty na výdajové straně rozpočtu). K tomu je však třeba připočítat nepřímou ztrátu dalších 50 mld. Kč rozpočtových příjmů způsobenou touto reformou.

Vláda M. Topolánka přebírala českou ekonomiku ve výrazné růstové fázi. V roce 2006 dosáhl růst HDP 6,8 % a v roce 2007 6 % HDP. Takzvaná reforma veřejných financí, spuštěná v roce 2008, srazila meziročně ekonomický růst na pouhých 2,5 %. „Reformní“ zpomalení ekonomického růstu v roce 2008 znamenalo nerealizovaný růst HDP v rozsahu zhruba 126 mld. Kč, což reprezentovalo nerealizované příjmy veřejných rozpočtů v rozsahu okolo 50 mld. Kč. Právě tyto promarněné peníze mohly při nástupu světové ekonomické krize v roce 2009 významně pomoci zmírňovat její nejhorší dopady jak na obyvatelstvo, tak i na podniky.

Se snižováním daní vláda neskoncovala ani za ekonomické krize roku 2009, a jak se ukazuje, nezamezí mu ani další krizová etapa, na jejímž počátku se právě nalézáme. I již schválená daňová „reforma“ současné vládní koalice (odložená do roku 2014) počítá se snížením daní a pojistného v celkovém rozsahu cca 20 mld. Kč (především u firem a OSVČ).

Masivní dlouhodobé snižování daní a výrazná restrukturalizace daňového inkasa od zdanění příjmů a majetku ke zdanění spotřeby, vedla v České republice k vytvoření defektního daňového systému, který není schopen produkovat dostatečné příjmy pro nezbytné veřejné potřeby. **Veřejné finance České republiky se dostaly do velmi vratké polohy, kdy vyrovnanost mezi vlastními příjmy státu a jeho nezbytnými výdaji je dnes možná jen v situaci, kdy ekonomika dosahuje velmi vysokých temp nominálního růstu HDP** (podle propočtů ČMKOS nad 10 %). To je jedna z hlavních příčin proč veřejné finance a zvláště státní rozpočet v současné době ekonomické stagnace, resp. poklesu, neustále tendují k velmi vysokým deficitům (okolo 200 mld. Kč ročně), a to přesto, že jsou přijímána další a další drastická omezení, především na výdajové straně veřejných rozpočtů.

Ignorování celosvětové krize a jejich dopadů na českou ekonomiku vedlo k přehnaným odhadům růstu HDP na rok 2009 a tím i k nereálně sestavenému státnímu rozpočtu i dalším veřejným rozpočtům. Státní rozpočet skončil proti plánu v deficitu vyšším o cca 190 miliard Kč.

„Reformní úsilí“ současné koalice ODS-TOP09-VV/LIDEM. Přes hesla o „rozpočtové zodpovědnosti“ prosazuje současná vláda „reformy“, které zřetelně prohlubují deficit veřejných financí.

Především je nutno považovat za výrazně defektní snahu o další absolutní snižování deficitů státního rozpočtu v období nástupu dalšího kola ekonomické krize. Další tlak na výrazné snižování deficitu v první řadě omezuje výrazně růst a tím příjmy veřejných rozpočtů. To pak vyvolává další rozpočtové deficity. Deficit, který se vláda snaží vyhodit dveřmi, se vrací oknem. Bohužel již nejde o žádnou teoretickou úvahu, přesně tento proces aktuálně nastal v České republice.

Vedle toho však vláda přijímá „reformy“, které přímo způsobí další dodatečné „reformní“ deficity vedle již hrozivě narůstajících „běžných“ deficitů veřejných financí. Jde v první řadě o tzv. důchodovou reformu, která vyvedením 3 % pojistného ze státního rozpočtu způsobí deficit zhruba 20 mld. Kč ročně. I odsunutá daňová reforma do roku 2014 v sobě má zakomponován další pokles daní a pojistného – především korporacím a OSVČ v rozsahu cca 20 mld. Kč ročně. Tzv. zdravotní reforma prohlubuje deficit veřejného zdravotního pojištění. Ten je navíc umocňován již uskutečněným či připravovaným zvyšováním DPH.

Vedle těchto základních „milníků“ však existuje jeden, který se může stát pro veřejné finance zničující. Jde o zjevnou neschopnost současné vlády – a o co hůře i státní administrativy – zvládnout **proces čerpání prostředků z Evropské unie**. Najevo vycházejí nejen případy nekorektního až korupčního nakládání s prostředky EU, ale také zásadní systémová pochybení v oblasti kontroly tohoto procesu. Deficity veřejných financí, které aktuálně hrozí díky výpadku evropských peněz pro nejbližší léta, jsou takového objemu, že je nelze vyrovnat bez zásadní a trvalé destrukce veřejných služeb, sociálního důchodového a zdravotního systému České republiky.

Skryté dluhy

Vedle oficiálních deficitů a dluhů nelze v žádném případě zapomínat na **skryté dluhy české společnosti**. O skrytých dluhách se svého času velmi silně diskutovalo v souvislosti s bývalým komunistickým režimem. Tomu se především vytykalo, že jeho oficiálně vyrovnané finanční hospodaření a v zásadě nulové zadlužení je vykoupeno enormním nárůstem skrytých dluhů. Většinou bylo, naprosto oprávněně, poukazováno na zdevastované životní prostředí, zanedbanou infrastrukturu a bytový fond, zhoršující se zdravotní stav obyvatelstva atd. Kupodivu už méně se poukazovalo na fakt, že nedílnou součástí skrytého dluhu byla dlouhodobá stagnace životní úrovně českých občanů.

I současná a předchozí vládní garnitura vytvořila a vytváří skryté dluhy. Tyto dluhy jsou přímým důsledkem vládních představ o tzv. nápravě veřejných financí. „Nápravě“ v prostředí rozbujelé korupce, v prostředí zdeformovaného systému zdanění, v prostředí bez ekonomického růstu (či růstu navzdory). Jsou důsledkem vládní politiky plošných škrtů a přenášení daňového břemene od zdanění příjmů a majetku ke zdanění spotřeby, od zdanění firem a vysokopříjmových skupin obyvatelstva ke zdanění občanů s průměrnými a podprůměrnými příjmy, od zdanění bohatých ke zdanění chudých.

Celá infrastruktura České republiky v nejširším slova smyslu je dnes poznamenána narůstajícími vnitřními dluhy - od obrany a bezpečnosti počínaje, přes zdravotnictví, školství, kulturu, ochranu životního prostředí až např. po dopravu.

Vytváří se však dluhy i na životní úrovni většiny českých občanů. Veřejné finance se při mizivém potlačení všeobjímající korupce a při zjevně nekvalitním plánování a řízení procesů v oblasti veřejných financí (především v klíčovém státním rozpočtu) opět „napravují“ nejjednodušším způsobem. Snižováním životní úrovně českých občanů. Zaměstnanců (především z rozpočtové a příspěvkové sféry), důchodců, nezaměstnaných, nízkopříjmových sociálně potřebných rodin.

ČMKOS je přesvědčena, že to jsou právě tyto dluhy, které musí být po přijetí výchozího balíku klíčových opatření a nastartování dlouhodobého a stabilního ekonomického růstu postupně spláceny. Napravené veřejné finance a ekonomický růst musí sloužit především občanům České republiky. Musí sloužit nárůstu jejich mezd a příjmů, a ne pro další nárůst již tak enormních zisků bank a velkých korporací.

Proto materiál ČMKOS obsahuje nejen vizi, která se zabývá tím „co dělat“, ale také zcela rovnocennou část, která se zabývá tím „pro koho to dělat“.

ZMĚNA HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY ČR PODLE ČMKOS

Na jednáních tripartity, naposledy v prosinci 2011, vyzvali zaměstnavatelé a odbory vládu, aby začala urychleně pracovat (vzhledem k blížícímu se dalšímu kolu recese) na aktivních prorůstových opatřeních. Zástupci vlády tehdy prohlásili, že vláda tento dokument chystá a že bude k dispozici na počátku roku 2012. V uvedeném termínu se však místo dokumentu zabývajících se protikrizovou hospodářskou politikou objevil další „Kalouskův balíček“. Hospodářská politika vlády se smrštila na představení nových rozpočtových škrtů v roce 2012 a na eliminaci údajných hrožících dalších schodků v letech 2013–2015.

Bezprostředně po uveřejnění tohoto dokumentu ČMKOS deklarovala, že jde ve skutečnosti o přesný opak toho, co sociální partneři požadovali a co koneckonců vláda slíbila. „Opatření obsažená v Kalouskově balíčku a následně vládou schválená v podobě tzv. 16 bodů jsou ve skutečnosti nástrojem na prohloubení ekonomické krize. Škrty a nárůst zdanění spotřeby jsou totiž vražednou kombinací pro ekonomický růst. Tato opatření vlády vyvolávají oprávněné přesvědčení, že zavedou ČR na cestu dalšího poklesu ekonomiky a tím i dalších schodků veřejných rozpočtů“.

Přes předchozí sliby vláda dodnes nepředložila žádný aktivní protikrizový plán pro českou ekonomiku. Důvod je zřejmý. Současná vládní koalice je, jak ukazují její dosavadní kroky, ideologicky předpojatá. (Otázkou však je, zda nejde jen o pohodlný postup, jak krýt její naprostou bezradnost a nekompetentnost v chápání a ovlivňování ekonomických procesů). Vývoj v předchozích dvou letech jasně ukázal, že není možno se s ní dohodnout na žádném pragmatickém opatření v oblasti hospodářské politiky. I z tohoto důvodu nemá v současné době hlubší smysl zabývat se detailním rozpracováním jednotlivých námi navrhaných opatření do realizační podoby. Tuto kapitolu je tedy nutno chápat jako určité obecnější vyjádření toho, „o co nám skutečně jde“, jako námět k diskusi o dalším směřování české ekonomiky v současném období nástupu dalšího kola hospodářské krize.

Analýza vnějších a vnitřních podmínek vývoje české ekonomiky

Poslední údaje o vývoji české ekonomiky naznačují, že ekonomika se dostává do fáze stagnace a poklesu. Nenaplnují se optimistické odhady o tom, že již letošní rok bude znamenat kýžený obrat k růstu HDP.

Budou-li pokračovat snahy o řešení dluhové krize především cestou škrťů, a tedy omezení výdajů státu, pak nevyhnutelně bude docházet k redukci vnitřní poptávky - tedy investic a soukromé či vládní spotřeby. Tyto složky ve všech vyspělých zemích tvoří více než tři čtvrtiny HDP a jejich zpomalení se projevuje jak ve stagnaci, tak případně i v poklesu HDP.

Specifikem zemí EU je také vysoký podíl vzájemného obchodu uvnitř EU. Ve vyspělých zemích to představuje bezmála dvě třetiny jejich exportu. V ČR je tento podíl extrémně vysoký - 83 % je podíl vývozu do EU v roce 2011, což dále možnosti růstu českého zahraničního obchodu omezuje ve smyslu možnosti přechodu na jiné trhy, které nemusejí být zasaženy krizí. Pro českou ekonomiku to platí i přesto, že část jejího exportu bezpochyby tvoří komponenty, které jsou součástí exportu jiných zemí a mohou tedy směřovat mimo trhy EU.

Bude-li ovšem stagnovat, či dokonce klesat vnitřní poptávka zemí EU, pak budou i možnosti rozvoje vzájemného obchodu omezeny a zpomalení růstu ekonomik je nevyhnutelné. Nakonec tento všeobecný pokles dolehne i na ekonomiky s největším exportem – tedy na Německo, Francii, Velkou Británii a Itálii.

Z toho důvodu lze považovat za opodstatněné obavy, že razantní rozpočtové škrty, které mají v úmyslu provádět největší evropské ekonomiky, dnes vytvářejí reálné nebezpečí, že těmito škrty bude vyvoláno nové zpomalení hospodářského růstu v EU.

Předávkované restriktce

Evropská ekonomika, již je česká nedílnou součástí a – jak se ukazuje – v míře vyšší než je obvyklé, tak potřebuje především najít kompromis mezi politikou škrťů a politikou podpory hospodářského růstu. To je mimořádně důležité i v české hospodářské politice.

Je důležité zdůraznit fakt, který zpravidla uniká v úvahách o růstu HDP v ČR. Ani v roce 2012 nedojde k překonání úrovně tvorby HDP z roku 2008. Přitom předkrizové úrovně se podařilo dosáhnout ve všech sousedních zemích – Polsku, Slovensku, Německu a Rakousku již v roce 2011. Mezinárodní pozice ČR v rámci zemí EU-27 se v předchozích třech letech výrazně zhoršila. I to je výsledek bezradné hospodářské politiky „rozpočtově odpovědné“ vlády.

Tento trend pokračuje i v letošním roce. Zatímco všichni sousedé České republiky zaznamenali v I. čtvrtletí ekonomický růst (Německo 1,2 %, Rakousko 0,7 %, Polsko 3,8 %, Slovensko 3,2 %) Česká republika zaznamenala ekonomický pokles -0,7 %. Tím se fakticky připojila k zemím, na které nejvíce dopadá ekonomická krize (proti které nás vláda údajně svými kroky brání).

Česká ekonomika bude mít za sebou celkem 4 roky krize, kdy nebyla schopna překonat předkrizovou úroveň HDP a nemá šanci ji s touto vládní politikou překonat ani letos. Byla to totiž především vládní politika „předávkované“ restriktce (a ne tolikrát používané vnější faktory), která přivolala na českou ekonomiku další vlnu krize a která v následujícím období bude velmi negativně ovlivňovat její hloubku.

Již nyní se česká ekonomika zjevně nachází na počátku sestupné spirály ekonomického růstu se všemi doprovodnými negativními rysy pro negativní vývoj veřejných financí:

Schválený státní rozpočet počítal pro rok 2012 (při odhadu reálného růstu HDP o 2,5 % a nominálního o 5,2 %) se schodkem 105 mld. Kč. To znamená oproti skutečnosti roku 2011 snížení deficitu o 37 mld. Kč. Snížení odhadu vývoje ekonomiky na počátku letošního roku zhruba na nulu (reálný HDP 0,2 %, nominální 2,2 %) vyvolalo nutnost, pokud má být zachován schválený schodek, eliminovat dodatečný deficit. Vláda přijala v únoru dodatečné škrty ve státním rozpočtu v rozsahu 24 mld. Kč. Tím se meziročně snížila poptávku již o 61 mld. Kč.

Nicméně ani to, jak ukazuje vývoj plnění státního rozpočtu za leden až květen, nebude pro naplnění plánovaného schodku stačit. I přes zmíněnou únorovou restriktci totiž dosáhl deficit státního rozpočtu za leden až květen hodnoty -79 mld. Kč a je oproti alikvótě rozpočtu vyšší o 35 mld. Kč. Čili za prvních pět měsíců letošního roku byl plánovaný deficit naplněn již ze 75 %. I vývoj v jednotlivých daňových okruzích dává tušit, že deficit SR bude za letošní rok bez dalších dodatečných škrtnů vyšší minimálně o 20-25 mld. Kč.

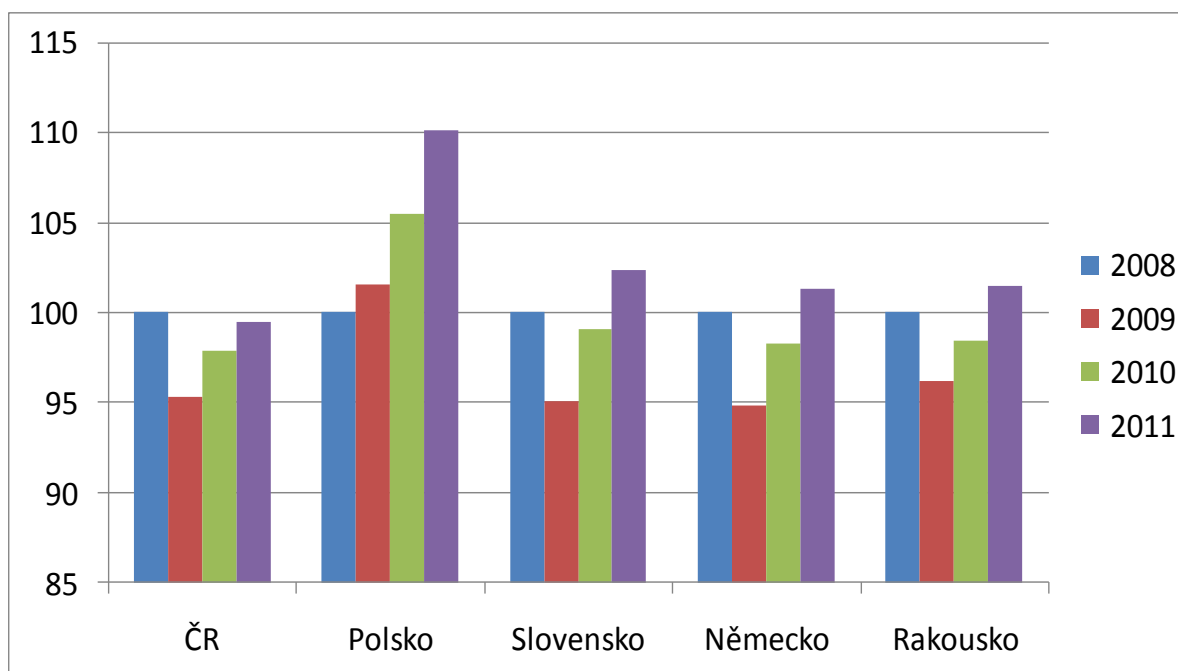
Obzvláště varovný je vývoj v oblasti DPH. Inkaso této daně, kterou lze považovat za reformní „vlajkovou loď“ vládní koalice, je za prvních pět měsíců nižší oproti skutečnosti minulého roku o 2,3 mld. Kč! A to za situace, kdy došlo ke zvýšení snížené sazby DPH o 4 procentní body! Zvýšení snížené sazby výrazným způsobem zvýšilo spotřebitelské ceny základních životních potřeb, ale státní rozpočet na této dani vybral méně než loni! To je ve skutečnosti naprosté fiasko rozpočtové politiky této vlády. Rozpočet předpokládal, že ze zvýšené DPH zinkasuje navíc cca 23 mld. Kč (za pět měsíců to mělo být necelých 10 mld. Kč a nezinkasoval nic). Naopak – zvýšení cen a jasný pokles spotřeby obyvatelstva přinesl do státní pokladny méně peněz než v minulém roce. Občan – spotřebitel dal jasně najevo, co si o těchto ekonomických eskamotážích současné koalice myslí....

Deficit rozpočtu však může – a velmi pravděpodobně i bude vyšší o další desítky miliard korun z titulu zastavení plateb z EU. (Státní rozpočet počítá celkem se 135 mld. příjmů z EU.)

Pokud by vláda i nadále trvala na deficitu 105 mld. Kč, muselo by dojít k dalším škrtnům v rozsahu minimálně 20 – 25 mld. Kč (bez vlivu plateb z EU) ještě v letošním roce. Celkově by se tedy z roku na rok z titulu „snížování schodků“ snížila vnitřní poptávka minimálně o 80–85 mld. Kč, které by nebyly ze státního rozpočtu vydány. Toto snížení poptávky reprezentuje proti roku 2011 pokles HDP cca o 2 %. (Což ovšem zase reprezentuje pokles inkasa veřejných rozpočtů o cca 40 mld. Kč a tak dále...)

HDP České republiky ve s.c. 2008 - 2011 (2008 = 100)

Zdroj: Eurostat

CO JE TŘEBA DĚLAT

Krátkodobá opatření

ČMKOS si uvědomuje složitost současné hospodářské situace, vychází z toho, že je nutno do jejího nepříznivého vývoje neprodleně zasáhnout. Nedomnívá se, že by vše, co se v ekonomice odehrává, bylo námi neovlivnitelné či jednou provždy dané. Naopak – je přesvědčena, že aktivní hospodářskou politikou lze dosáhnout mnoha korekcí současného vývoje a tento vývoj lze nasměrovat tak, aby dopady na životní úroveň obyvatelstva byly co nejmenší a aby se také konkurenční schopnost českých výrobců zvyšovala odpovídajícím způsobem.

Vycházíme z toho, že je nutno pracovat a přijmout dvě základní kategorie opatření - krátkodobá a dlouhodobá.

Toto rozdělení ovšem nevyjadřuje dobu působení těchto opatření, ale skutečnost, že tato opatření lze prosadit a jejich efekt realizovat již v nejkratší době. Z této definice pak vyplývá, že jde především o opatření ve finančních nástrojích, které lze realizovat změnou příslušných vyhlášek či zákonů a jejichž efekt nastane velmi rychle.

Dlouhodobá opatření pak – naproti tomu – vyžadují změnu ve struktuře ekonomiky, v růstu její konkurenceschopnosti, ve změně její vývozní orientace apod. a takový efekt se může dostavit až v delším časovém horizontu. Jeho dosažení je také náročnější z hlediska použitých zdrojů a vyžaduje principiální změny v reálné ekonomice a její výkonnosti.

Začít skutečně bojovat proti korupci

Toto je zásadní opatření, které musí předcházet jakýmkoli dalším opatřením. Ale nejen proti ní. Korupce je ve skutečnosti jen špičkou ledovce, jedním z chapadel mnohovrstevnatého systému, který má různé názvy – nejčastěji stínová ekonomika. Součástí „boje proti korupci“ proto musí být stejně intenzivní boj i proti organizovanému zločinu, daňovým únikům, praní špinavých peněz, práci na černo, tj. boj proti negativním společensko-ekonomickým jevům. Bez tohoto opatření, předsunutého před všechna opatření v ekonomické a sociální oblasti, nelze ve skutečnosti zaručit efektivnost a účinnost přijímaných opatření hospodářské politiky.

Z hlediska krátkodobých opatření je jednoznačnou prioritou a zcela neopominutelnou součástí tohoto plánu (a zároveň jedním z klíčových opatření v boji proti chudobě) i **boj proti lichvě a lichvářům**.

Řešení korupce je - znemožnit legalizaci korupčních příjmů – tedy majetková priznání, majetkové daně - především daň z dědictví (povinnou registraci děděného majetku s prohibitivní sankcí při dodatečně nově „objeveném majetku“) a zavedení kontrolních pokladen s fiskální pamětí.

Lichvu lze omezit celkem jednoduchou úpravou, např. že úroky z úvěrů, včetně poplatků nesmí převýšit např. pětinasobek oficiálního indexu inflace spotřebitelských cen, resp. sazby stanovené příslušným regulátorem – např. MF ČR ve spolupráci s ČNB. A k potírání lichvy je nutno vytvořit odpovídající aparát, např. v ČNB, která zajišťuje regulaci finančních trhů.

Další opatření potlačující korupci je mnohokrát připomínané, ale vždy sabotované - **zakázat anonymní akcie na majitele**.

Redefinovat fiskální cíl České republiky

Pro nejbližší dva tři roky je nutné stabilizovat deficit státního rozpočtu na úrovni 110 až 120 mld., tedy nepokračovat zatím v dalším snižování schodku. Ekonomika může s takovým schodkem žít ještě několik let – dokud by se nepodařilo zlepšit celkovou hospodářskou situaci v Evropě. Při schodku kolem 115 mld. se relativní schodek státního rozpočtu bude pohybovat kolem 3 % HDP a to je vzhledem k výchozí úrovni zadlužení přijatelné. Se snižováním schodku pokračovat až po nastartování ekonomického růstu.

Zastavit „reformy“ destruuující veřejné rozpočty

Tyto takzvané reformy nepomáhají ani občanům České republiky, ani veřejným financím. V zájmu zastavení dalšího zadlužování státu je třeba neprodleně zastavit důchodovou reformu, která má z veřejných financí vyčerpat ve prospěch soukromých fondů cca 20 mld. Kč ročně, a daňovou reformu, která bude veřejné finance stát také 20 mld. Kč ročně. Dále je naprosto nezbytné zastavit zdravotní reformu – především v té části, která představuje přesun cca 15 mld. Kč na spoluúčast pacientů.

Opatření na posílení příjmů státního rozpočtu

Je nezbytné urychleně přijmout opatření na posílení příjmů státního rozpočtu. V prvé řadě jde o opatření na zlepšení výběru daní. Je naprosto nezbytné plošně zavést kontrolní **pokladny s fiskální pamětí**. Ve výběru DPH podle našich propočtů ročně uniká 10 až 15 mld.

Jde především o celou síť obchodů (např. vietnamská a čínská diaspora dnes ovládá kolem poloviny počtu malých smíšených obchodů v zemi), které zcela běžně nakupují v obchodních řetězcích zboží, které dále prodávají se svojí přírůžkou, z níž se již neodvádí žádná DPH. Objem tržeb (bez DPH), které procházejí přes tyto obchody, se odhaduje na 350 až 400 mld. - podle oficiálních čísel - a minimálně 50 až 70 mld. bude obrát, který není nikde evidován. Po zavedení registračních pokladen velmi intenzivně volají především zástupci podnikatelských kruhů (především v obchodě). Toto opatření totiž mimo jiné také „narovná“ podmínky pro podnikání - kdo podniká poctivě nebude znevýhodněn oproti těm, kteří „šidí“.

Celkový efekt, který může přinést povinné zavedení kontrolních pokladen s fiskální pamětí veřejným financím, by se tak mohl vyšplhat minimálně na 20 mld. Kč ročně.

Zrušit pro podnikatele možnost nakupovat osobní vozy bez DPH. To je obecně zneužíváno k nákupu těchto aut pro osobní účely a toto osvobození od placení DPH nemá žádný ekonomický smysl a také není nikde ve vyspělých zemích a v takovém rozsahu jako v ČR využíváno.

Opatřením s mimořádným dopadem by také byla kombinace - **zvýšení sazby daně z příjmů právnických osob o 1 až 2 body s podstatnou redukcí výjimek**, které snižují základ daně z příjmů. Pokud by se podařilo tímto krokem zvýšit efektivní sazbu této daně o dva až tři body, což by mělo být minimum, pak by to bylo dalších nejméně 15 mld. Kč.

Je nutno také zvážit **zavedení diferencovaných majetkových daní**.

V souhrnu by tak bylo možné zvýšit daňové inkaso - aniž by došlo k výrazným dopadům do životní úrovně obyvatelstva nebo k růstu životních nákladů minimálně **o 55–60 mld.**

Dlouhodobá opatření

Podstatou těchto opatření je především formulace **jasné a zřetelné prorůstové hospodářské politiky**. V dlouhodobém horizontu je jejím cílem zejména posílení schopnosti ekonomiky reagovat na změny v hospodářském cyklu a tedy především zvýšení produkční schopnosti ekonomiky, zvýšení podílu kvalifikované práce, podílu produkce náročné na kvalifikaci, výzkum a vývoj. Jde tedy **o zvýšení konkurenceschopnosti na základě kvalifikované práce, nikoli co nejlacinější práce a nízkých mezd, jak to stále navrhuje vláda**.

Nastolit pořádek v oblasti veřejných financí

„Nultá etapa“ daňové reformy, která se nezabývá ničím jiným než nastolením pořádku v daňovém systému a zajištěním elementární daňové spravedlnosti pro všechny daňové poplatníky, **by měla především obsahovat:**

- **zásadní zrovnoprávnění všech daňových subjektů** (např. řešit problém ve zdanění mezi OSVČ a zaměstnanci),

- **řádné posouzení a případné odstranění velkého rozsahu nejrůznějších výjimek**, slev a úlev v jednotlivých daňových okruzích, o kterých nikdo ani neví, proč v jednotlivých daňových okruzích dnes ještě vůbec jsou a jakou společenskou funkci plní, či by měly plnit. Posoudit, zda opravdu vyjadřují celospolečenský zájem, či jen zájem úzkých lobbistických skupin.

- řešení problémů spojených se zneužíváním vnitro-koncernových (transferových) cen a poskytováním služeb uvnitř skupiny za účelem daňové optimalizace,
- vypracování a realizace komplexního programu boje proti stínové ekonomice, práci na černo a s nimi spojených daňových úniků.

Zvýšit efektivnost a výkonnost české ekonomiky

Těžištěm dlouhodobých opatření v reálné ekonomice je především zvýšení efektivnosti a výkonnosti české ekonomiky. Jde také o obnovení jejího postavení jako dodavatele vyspělých technologií na mezinárodním trhu.

V první řadě však jde především o zahájení širší diskuse mezi představiteli českých firem, profesních svazů, odborů a dalšími zájemci o budoucnost české společnosti a české ekonomiky a o místo českého státu, resp. společnosti a ekonomiky ve sjednocující se Evropě a evropské ekonomice. Taková diskuse dosud v české společnosti neproběhla, nebo se těchto témat dotýká jen okrajově.

Náměty pro dlouhodobá opatření:

- **podstatně zvýšit podporu technickému školství** – od učňovských škol přes střední technické školy až po vysoké školy. Nedostatek kvalitně vyškolených a připravených absolventů VŠ technického směru, který pociťují české firmy, začíná být významnou bariérou jejich rozvoje. Výrazná podpora učňovskému školství - nedostatek kvalifikovaných řemeslníků je bariérou pro další rozvoj služeb apod. Restrukturalizaci školství směrem k vyšší podpoře reálné ekonomiky považujeme za mimořádně naléhavé;

- **podstatně zvýšit podporu výzkumu a vývoje** s cílem zvýšit podíl vývozu technologií v českém exportu a roli českých firem jako finálních - generálních - dodavatelů velkých investičních celků – elektrárny, potravinářské technologie, chemie. Jde zejména o zvýšení tohoto vývozu na trhy rozvíjejících se ekonomik, tedy také tam, kde v minulosti české firmy byly přítomny - na trh rozvojových zemích - země BRICS a SNG;

- **k podpoře exportu českých technologií na tyto trhy založit státní exportní společnost**, která by zajišťovala komplexní vývoz s garancí státu – pro země se státně řízenou ekonomikou to má velký význam;

- **ke zvýšení podílu výzkumu a vývoje**, koordinovat rozvoj vědeckotechnických parků a inovačních center – do rozvoje vědy a výzkumu směřovat výrazný příliv peněz - především změnit dosavadní způsob jeho řízení a podstatně ho zefektivnit;

- **zcela změnit dosavadní podporu českého zemědělství** s cílem zvýšit podíl tuzemských potravin na spotřebě na 80–90 %: týká se masa, zeleniny, ovoce, mléka. Otázka soběstačnosti ve výrobě potravin se v příštích letech stává klíčovou pro bezpečnost státu. Rozvoj zemědělství chápat jako zdroj pro oživení venkovského prostoru a tvorbu pracovních příležitostí na venkově. K tomu podpořit rozvoj družstevního hnutí - sdružování výrobců - jako protiváhy obdobytým monopolům a obchodním řetězcům a možného zdroje regionalizace výroby (využití místních zdrojů);

- **podpořit rozvoj nájemního bydlení** - výstavba nejméně 50 tis. bytů v nájemním bydlení se sníženým nájemným tak, že bude např. pozemek vykoupěn se slevou, resp. za limitovanou cenu a nájemné bude stanoveno jen nákladově a se závazkem, že bude zachováno po dobu dvaceti nebo třiceti let (podobné systémy s nižším nájemným fungují v západní Evropě, např. ve Francii). Výrazně rozvinout zateplování budov;

- rozvinout některé infrastrukturní projekty:

- podpořit dostavbu 3. a 4. bloku JETE. Schválit Státní energetickou koncepci, která zajistí vysokou energetickou a surovinovou efektivnost využití výchozích surovin a zajistí dostatek hnědého uhlí zejména pro teplárenství. Pro ČMKOS je klíčové, aby tyto zásadní investice vedly k významnému nárůstu zaměstnanosti v ČR a k nárůstu technické vyspělosti české ekonomiky;

- **rozvinout vodní dopravu** - dostavět jezy na Labi, které umožní rozvinout levnou dopravu po Labi – nejde jen o náklady, ale i o turistiku na trase Praha – Drážďany, resp. až do Hamburku. I v současné krizi se v západní Evropě staví další kanál mezi Seinou a Antverpami;

- **je možno uvažovat i o dalších infrastrukturních projektech** (zajištění dopravní obslužnosti, rozvoj a údržba dopravní infrastruktury a další) - ovšem při řádné obchodní soutěži, kde se nebude krást;

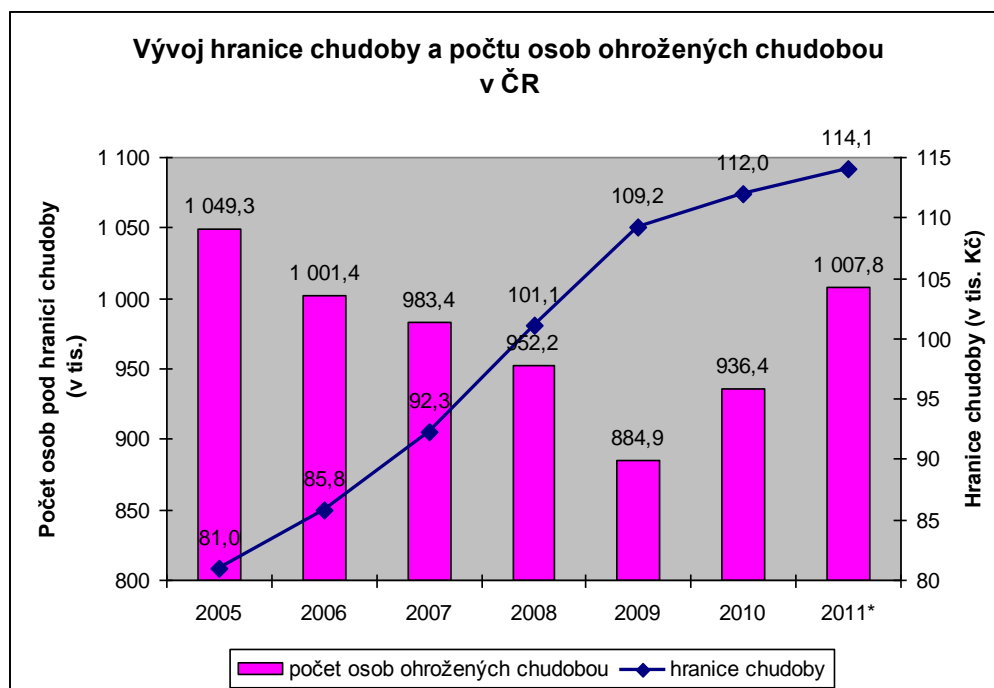
- **podpora malého a středního podnikání** - k tomu přeměnit dosavadní ČMZRB, nebo vytvořit novou banku poskytující reálnou podporu začínajícím podnikatelům a segmentu malých a středních firem;

- **podpora cestovního ruchu**, jde zejména o zajištění koordinovaného přístupu (rezortu, krajů, obcí) a výrazné zkvalitnění služeb.

Uvedené návrhy na opatření jistě nejsou konečná. Nepochybně by bylo možné jejich seznam podstatně rozšířit. Jejich smysl spatřujeme především v tom, abychom obrátili pozornost ke skutečným problémům reálné ekonomiky a k podstatě současných problémů, které prožívá česká ekonomika.

Sociální oblast a oblast veřejných služeb a správy

Míra chudoby v ČR se do roku 2009 pohybovala na úrovni 9 %. V roce 2010 vzrostl počet osob ohrožených chudobou meziročně o 11 tis. osob. Předběžné údaje za rok 2011 ukazují, že nárůst míry chudoby pokračuje. Celkem bylo v roce 2011 chudobou ohroženo již 1 008 000 osob. **Do chudoby se v roce 2011 propadlo dalších 71 tis. osob a celková úroveň chudoby vzrostla na 9,7 %.** Vzhledem k zhoršující se ekonomické situaci a pokračující restrikci sociálních dávek je značně pravděpodobné, že úroveň chudoby se bude dále zvyšovat.

Je proto nezbytné kromě níže uvedených opatření v oblasti zaměstnanosti, odměňování, systému státní sociální podpory, hmotné nouze urychleně připravit a schválit Národní plán boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení, součástí kterého bude časový harmonogram plnění opatření a odpovědnost jednotlivých rezortů, krajů a obcí.

MPSV připravuje materiál pod názvem „Dlouhodobá vize resortu práce a sociálních věcí pro oblast sociálního začleňování“. Jde však o resortní materiál, který problém chudoby sice mapuje, ale neřeší. Chudoba a sociální vyloučení je celonárodní problém a musí se proto řešit komplexně, ne z pozice jednoho (i když velice důležitého) resortu.

Opatření v oblasti zaměstnanosti

Krátkodobá opatření

Je nutné:

- *posílit a rozšířit nástroje aktivní politiky zaměstnanosti; tzn., je nutné zastavit trend neustálého redukování výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti. Požadujeme z celkových výdajů na politiku zaměstnanosti (a to nejpozději ve státním rozpočtu na rok 2013) vyčlenit **minimálně** 50 % na aktivní politiku zaměstnanosti, čímž se vytvoří prostor pro zavedení a financování systému na podporu zkrácených pracovních úvazků při přechodném snížení poptávky („Příspěvek v době částečné nezaměstnanosti“ - tzv. **kurzarbeit**).*
- *zavést programy na podporu zaměstnávání nejvíce zranitelných skupin na trhu práce (starších osob, mladých lidí, osob s nízkou kvalifikací a zdravotně postižených osob);*
- *aby se úřady práce staly skutečně specializovaným místem pro realizaci státní politiky zaměstnanosti - nepřipustit, aby se úřady práce změnily na pouhá místa pro výplatu různých dávek.*
- *je nutné revidovat opatření vedoucí k „privatizaci“ služeb zaměstnanosti*

- *zrušit opatření, která vedou k diskriminaci nezaměstnaných*

Opatření v oblasti státní sociální podpory a systému hmotné nouze

Razantní krácení výdajů v oblasti státní sociální podpory způsobilo, že rodiny s nejnižšími příjmy se jen obtížně vyrovnávají s vysokým nárůstem cen potravin a služeb způsobeným zvyšováním DPH. V důsledku restrikcí dávek poskytovaných se systému státní sociální podpory výrazně vzrostl počet rodin s dětmi, které jsou v této kritické době odkázané na dávky hmotné nouze (to je hlavní důvod, že výdaje v roce 2011 ve srovnání s výdaji v roce 2007 vzrostly o 1,7 mld. Kč). Dávky hmotné nouze jsou však podstatně nižší, takže paralelně s tím roste i počet osob ohrožených chudobou a materiální deprivací.

Krátkodobá opatření

opětovně zavést sociální příplatek pro rodiny s nejnižšími příjmy.

zachovat příspěvky na bydlení. Pomoc při zajištění bydlení i pro ty nejchudší musí zůstat základní prioritou státu.

zvýšit ochranu osob se zdravotním postižením. Podpora mobility osob se zdravotním postižením se podstatně snížila, což značně zkomplikovalo situaci těchto osob, které musejí opakovaně dojíždět do zaměstnání, k lékaři atd. Ztížila se tím možnost začleňování zdravotně postižených do společnosti.

Dlouhodobá opatření

- *rozšířit možnost poskytování porodného, což pomůže rodině zvládnout vysoké náklady v souvislosti s narozením dítěte.*

Opatření v oblasti důchodů

- *usilovat o zrušení nebo alespoň odložení soukromého důchodového spoření (tzv. II. pilíř) s ohledem na jeho ničivé mnohaleté dopady do veřejných financí v řádu desítek mld. Kč ročně, které částečným vyvedením pojistného z důchodového pojištění financovaným na vrub valorizace důchodů a zvyšováním DPH destabilizuje průběžný důchodový systém;*

- *podpořit schválenou transformaci penzijního připojištění se státním příspěvkem na doplňkové penzijní spoření od 1. ledna 2013 s tím, aby účastníkům doplňkového penzijního spoření byla povinně penzijními společnostmi nabízena možnost spořit v účastnickém fondu s garancí návratnosti úspor v jejich nominální výši při ukončení spoření;*

- *prosazovat ve spolupráci se sociálními partnery na základě dohody dosažené v tripartitě zavedení tzv. předdůchodů.*

ČMKOS navrhuje vládě i veřejnosti vlastní důchodovou reformu, v níž odmítá zavedení dnes již schváleného II. pilíře. Místo toho požaduje reformu stávajícího penzijního připojištění se státním příspěvkem. Tato kombinace by byla výhodnější pro občany

a také výrazně méně nákladná, v porovnání s náklady, které si vyžádá vládou prosazené důchodového spoření od 1. ledna 2013.

Reformované penzijní připojištění s již vybudovanou infrastrukturou by plně a podstatně levněji pro veřejné finance splnilo úlohu soukromého spořicího důchodového pilíře. Výsledkem by byly vyšší důchody v porovnání s realizovanou vládní reformou. Státní příspěvek by byl poskytován ve výši jedné třetiny příspěvku, který by na své dobrovolné penzijní připojištění odváděl zaměstnanec – ten by si mohl svůj příspěvek stanovit v rozmezí od 3 % do 9 % svého vyměřovacího základu. Byly by vytvořeny i podmínky pro zaměstnanecké penzijní plány umožňující předčasný odchod do starobního důchodu u zaměstnanců vykonávajících namáhavé a rizikové práce.

Opatření v oblasti veřejných služeb

Probíhající reforma veřejných služeb zásadním způsobem snížila rozsah a dostupnost veřejných služeb pro občany.

Opatření v oblasti vzdělávání

Krátkodobá opatření

- zajistit odborné metodické řízení školství;
- vytvořit podmínky pro rozvoj vzdělanosti **stabilizaci rozpočtu kapitoly školství** a zajištěním činnosti škol a školských zařízení po materiální a personální stránce;
- opustit politiku drastických škrtů mechanicky vycházejících ze změn ve výkonech škol školských zařízení;
- při optimalizaci sítě škol přihlížet ke všem relevantním aspektům.

Dlouhodobá opatření

Stanovit jasnou a dlouhodobou státní koncepci vzdělávání (včetně dalšího vzdělání dospělých) a **postupně zvyšovat výdaje na vzdělávání v procentech HDP na úroveň vyspělých států EU.**

Opatření v oblasti zdravotnictví a sociálních služeb

Zdravotnictví

Cílem ČMKOS je zásadní návrat k doktríně, že zdraví není zboží a nemůže být předmětem prodeje a koupě. Respektování ústavy a pojetí zdraví jako veřejného zájmu.

K tomu je nezbytné:

- **zrušit ekonomicky definovaný princip hrazení zdravotní péče** - upravit nárok pacienta na poskytovanou zdravotní péči v kontextu jeho potřeby bez ekonomicky upravených podmínek a místo prosazování volného trhu vrátit zpět do zdravotnictví principy kooperace a spolupráce;
- **posílení principů solidarity zdravých s nemocnými;**
 - spravedlivé řešení zdrojů příjmů do zdravotního pojištění – zrovnoprávnění odvodů zaměstnanců, OSVČ a zvýšení plateb za státní pojištění;

- zrušení zastropování odvodů na pojištění.

Předcházející body provázat, tak, aby ČR vynakládala na zdravotnictví procento HDP na úrovni průměrů vyspělých zemí EU, to vyžaduje:

- nastavit jasná pravidla pro financování zdravotnictví a úhrady;
- zvýšit regulaci cen léků, zdravotnického materiálu a zdravotnických prostředků;
- důsledně kontrolovat hospodaření a nákladovou efektivitu všech nestátních i státních zdravotnických zařízení (pozn. zdravotnickým zařízením nejsou jen nemocnice, ale všichni poskytovatelé zdravotní péče), systém kontroly se musí odvíjet od legislativy;
- doplnit daňové příjmy zdravotnictví výnosy ze spotřebních daní, zejména z alkoholu a tabáku;
- při vyhodnocení účinnosti přísnější cenové regulace zvážit možnost aplikace výrazně snížené sazby daně z přidané hodnoty u léků, zdravotnického materiálu a zdravotnických prostředků;
- koncepčně přistupovat ve zdravotnictví k jednotlivým aktérům na základě principu neziskovosti.

Opatření ČMKOS v oblasti odměňování

Předávkovaná restrikce ekonomiky a opakované výrazné zvyšování sazeb DPH negativně ovlivňuje mzdový vývoj v ČR (pokles ekonomiky v kombinaci s urychlením inflace). Stagnace a pokles reálných (nebo dokonce i nominálních) mezd může být dalším vážným kanálem ke snižování souhrnné koupěschopné poptávky i tím i snižování HDP.

Nelze akceptovat, aby docházelo ke zmrazování či snižování mezd zaměstnanců pouze na základě obecných tvrzení o probíhající hospodářské krizi. Mzdový vývoj obsažený v kolektivních smlouvách musí odrážet skutečnou hospodářskou situaci odvětví, resp. firmy, a rovněž reagovat na růst spotřebitelských cen.

V souvislosti se schválením předpisů o zřízení Jednotného inkasního místa bylo rozhodnuto, že dojde ke zvýšení povinných odvodů na zdravotní pojištění na straně zaměstnanců o 2 procentní body. **Je proto nezbytné, aby vláda vhodným způsobem zajistila zvýšení nominálních mezd a platů tak, aby v důsledku tohoto administrativního rozhodnutí neklesly čisté mzdy zaměstnanců.**

Opatření v oblasti odměňování zaměstnanců veřejné správy a služeb

ČMKOS zásadně nesouhlasí ani se současnou stagnací až propadem platů převážné většiny zaměstnanců veřejných služeb a správy. ČMKOS požaduje navýšení úrovně platových tarifů pro všechny zaměstnance veřejných služeb a správy, a to minimálně v rozsahu, který bude garantovat kompenzaci propadu reálných platů v roce 2011 a pokrytí nárůstu spotřebitelských cen v letech 2012 a 2013.

(Materiál pro tiskovou konferenci ČMKOS 2. 7. 2012 - Zkrácená verze analýzy ČMKOS „Vize ČMKOS pro Českou republiku“)